

(rajonas / miestas, mokykla)

____ klasės (grupės) mokinio (-ės) _____

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

2017 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis

Skaitymas, kalbos vartojimas ir rašymas

2017 m. gegužės 26 d.

Trukmė – 3 val. 20 min.

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite vykdytojui.
- Užrašykite savo vardą ir pavardę tam skirtoje užduoties sąsiuvinio vietoje.
- Rašykite aiškiai, įskaitomai, mėlynai rašančiu rašikliu. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atsakykite į užduočių klausimus glaustai ir aiškiai. Atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse.
- Formuluokite atsakymus savais žodžiais. Jei klausimas nereikalauja cituoti – necituokite.
- Trumpinimai KALBOS VARTOJIMO TESTE neleistini (išskyrus vienaskaitos vietininko linksnį).
- Parašykite 200–250 žodžių tekstą, atlikdami rašymo užduotį. Parašę suskaičiuokite žodžius ir paraštėje pažymėkite 200 žodžių ribą. Jei žodžių mažiau, parašykite jų skaičių.

PASTABA. Neaiškiai parašyti, pribraukti atsakymai vertinami 0 taškų.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

	Maksimalus taškų skaičius	1 vertintojas	2 vertintojas	Galutinis įvertinimas
Skaitymas	20			
Kalbos vartojimas	15			
Rašymas	25			
Galutinė taškų suma	60			

TAŠKAI

Vertinimo komisija: _____

(parašas, vardas ir pavardė)

_____
(parašas, vardas ir pavardė)_____
(parašas, vardas ir pavardė)

SKAITYMAS

(Trukmė – 50 min.)

I užduotis. Skaitydami tekstą raskite, kur turėtų būti išimtieji sakiniai **A–K**. (8 taškai)

Vienas sakinytis yra ne iš šio teksto.

Atsakymus rašykite lentelėje ATSAKYMAI.

Pastaba. Pribaikyti, užrašyti pieštuku arba neįrašyti į ATSAKYMŲ lentelę atsakymai neįskaitomi.

O atvejis – pavyzdys.

MIŠKAS IR LIETUVA

Mūsų kraštas kaimynams dažnai buvo gūdžiomis giriomis apaugusi *terra incognita**, kaip ir kadaise miškingoji Germanija – romėnams. O **A** Miškas buvo pagrindinis maisto, energijos, žaliavų šaltinis. Žmonių gyventa netankiai, prekyba vykusį dažniausiai upėmis, medienos žmogaus poreikiams turėta per akis, tad didesnė žala žaliesiems plotams vargu ar galėjo būti padaryta. **1** _____ Žinoma, kai kurie archajiški pagoniškojo medžių kulto relikvai ir su jais susiję prietarai dar ilgai išliko tiek Vakarų, tiek Rytų visuomenėse. Tačiau tai buvo tik ankstesniojo girių kulto atspindys.

O štai baltai turėjo savas šventąsias giraites, savus paslaptinius medžius ir su miškais susijusias dievybes. Papročiai draudė giraitėse kirsti medžius ir apskritai žengti į jas be reikalo – tai buvo apeigų vieta. **2** _____ Būtent už tokią šventvagystę 997 m. galvos neteko prūsus krikštyti bandęs Adalbertas Prahiskis (Vaitiekus). **3** _____

Miškas ir medžiai lietuviams buvo labai svarbūs ir įsigalint krikščionybei. **4** _____ Vis dėlto liaudies sąmonėje pokyčiai nevyksta taip greitai, tad didžiulė baltų pagarba miškui išliko dar ilgai. Pakrikštyti vietos gyventojai medžius kirto nenoriai, reikalavo įrodymų, kad už tai jiems nieko nenutiks, o kai kada ir atvirai priešinosi.

Kai kurių buvusios pagarbos miškui atspindžių aptinkama ir mūsų dienomis. **5** _____ Tokia personifikacija yra itin archajiškos kilmės. Panašūs elgesio principai susiję ir su ugnimi, švarių šaltinio vandeniu. **6** _____ Tačiau mažai kas prieštarauja, kad mūsų kultūra, mąstysena ir nerašytas elgesio kodeksas neatsiejamai formavosi veikiami iš kartos į kartą perduodamų vaizdinių, kurie išliko iki šiol.

7 _____ „Kur lygūs laukai, snaudžia tamsūs miškai“, – taip gimtąją šalį aprašė Maironis. Daugybės lietuvių autorių, nesvarbu, kokio konkretaus laikotarpio ar politinių pažiūrų jie būtų, kūryboje dažna miško, medžių tema. Snaudžiantys tamsūs Maironio miškai, Dionizo Poškos Baubliai, pačius seniausius laikus siekiantis tikėjimas, medžio sąsaja su žmogaus lemtimi – visa tai yra gyvas mūsų paveldas. **8** _____

* *terra incognita* (lot.) – nežinoma žemė

- A** Baltų gyvenimas miškingame kraštovaizdyje tikriausiai nedaug tesiskyrė nuo senųjų germanų ar slavų genčių gyvenimo.
- B** Suprantama, nereikėtų teigti, kad tokie draudimai – tiesioginis pagonybės atspindys.
- C** Lietuvos – girių šalies – vaizdinys gajus ir lietuvių literatūroje.
- D** Tuomet šventųjų giraičių garbinimas buvo paskelbtas barbarišku papročiu ir pradėtas įnirtingai rauti su visomis šaknimis.
- E** Šis atvejis leidžia teigti, kad baltai gynė miškingų vietų neliečiamybę.
- F** Pavyzdžiui, padorūs tėvai sudraus medį ar krūmą laužantį vaiką, nes „medžiui skauda“, „jis verkia“ ir pan.
- G** Suprantama, lietuvių protėviai irgi kirto mišką, tačiau čia, skirtingai nei kaimyniniuose kraštuose, dar nebuvo sunykęs girių sakralumo kultas.
- H** Nors davė daug naudos, miškas ne visuomet laikytas palankiu žmogaus kaimynu.
- J** Toks dėmesys miškui Lietuvos kultūroje liudija jo svarbą lietuviams.
- K** O už šventosios vietos ramybės išniekinimą griežtai bausta.

ATSAKYMAI

0	1	2	3	4	5	6	7	8
A								

Taškų suma (maks. 8)		
----------------------	--	--

2 užduotis. Perskaitykite Bitės Vilimaitės tekstą „Improvizacija“ ir atsakykite į klausimus. (12 taškų)

Pastaba. Atsakymus į klausimus formuluokite savais žodžiais, aiškiai ir glaustai. Jei neprašoma pateikti pavyzdžių iš teksto, necituokite.

Bitė Vilimaitė**Improvizacija**

Dagnė įėjo į klasę.

Praktikos vadovė, sėdinti paskutiniame suole, tuoj palinko prie savo bloknoto, ir Dagnė suvokė, kad per tas kelias akimirkas turbūt jau spėjusi pasielgti ne taip, kaip reikia („dienyną ant stalo reikia padėti tyliai“, „mokytoja klasėje neturi dėvėti ryškių papuošalų...“).

Dagnė iš įpratimo sukiojo ant piršto žiedą su didžiuliu akmeniu ir keistai rami žiūrėjo į vaikus.

- Atidarykite langą, – paprašė ji angliškai.
- Langai užklijuoti, – jai atsakė kažkas.

– Gaila, – pasakė Dagnė ir paaiškino: – Mes kalbėsime apie jūrą, ir aš bijau, kad mums bus tvanku uždaroje klasėje.

– Tai eikime į lauką! – pasiūlė kažkas.

„Nedorėlis“, – pamanė Dagnė ir negalėjo jam nenusišypsoti.

Praktikos vadovė vėl kažką užsirašė į savo bloknotę – buvo pats laikas pradėti pamoką.

Dagnė atsivertė „Senį ir jūrą“.

– Visi perskaitėt?

– Visi! – pranešė Nedorėlis. – Visi žinome tą senio istoriją: „Gyveno kartą trys seserys: žuvis ir dvi mano rankos.“

– O kas autorius – žinote?

– Taip, – atsakė Nedorėlis, atlaidžiai šypsodamasis.

– Gerai, – tarė Dagnė ir žvilgtelėjo į laikrodį: – Tada mes negaišime laiko. Perskaitysiu keletą ištraukų, ir pamėginsime angliškai pasikalbėti.

Dagnė pradėjo. Planas kažkur prapuolė, ir ji netikėtai ėmė skaityti apie paukštį:

– „Pasilik mano namuose, jei tau patinka, paukšti.“

Ne tai. Senis turi kalbėtis su žuvimi, su žuvimi!

Dagnė skaitė, staiga vėl nurimusi.

Ir planas atsirado, gulėjęs visai po ranka. Dagnė peržvelgė jį: „Senio pralaimėjimas – tai ir jo pergalė.“ Vaikai turėjo taip suprasti Senį.

Ji ištarė pirmąjį klausimą, paprastą ir aiškų:

– Ką sakė Senis žuviai?

Atsistojo mergaitė padaužiškom akim:

– *Don't jump, fish, don't jump.*

Dagnė suglumo: tikrai, Senis prašė: „Nešokinėk, žuvie, nešokinėk“, bet argi tik tai įstrigo? Ji mėgino padėti:

– „Žuvie, aš labai tave myliu ir gerbiu. Bet užmušiu tave, dar nepasibaigus šiai dienai.“

Klasė klausėsi ir tylėjo.

– Na, kalbėkite, – paprašė Dagnė. – Papasakokite apie Senį jūroje.

Ji atsisuko į Nedorėlį, ir tas tingiai pakilo:

– Senis sakė sau: „Būk ramus ir tvirtas.“

Ir vėl visi tylėjo.

Dagnė išsigando – jie nesuprato! Jų neįmanoma išjudinti, tų baisių dešimtokų.

Skubėdama ji vėl atsivertė knygą:

– „Bet kas gi mane nugalėjo? Niekas. Aš tiktai per toli buvau nuplaukęs į jūrą.“

Klasė atkakliai tylėjo. Atrodė, ji laukia kažko, bet Dagnė nebedrįso nieko klausti.

Gėdydamasi ir net neapkęsdama savęs, ji nusisuko į lentą ir užrašė naujus žodžius.

Paskui ji ėmė pildyti dienyną.

– Aš noriu pasakyti pagrindinę kūrinio mintį, – staiga atsistojo atviro, gero veido berniukas.

– Sakyk, – pavargusi Dagnė žiūrėjo į langą.

– Senis galvojo: „Gerai, kad mes nemėginame žudyti nei saulės, nei mėnulio, nei žvaigždžių...“

Ir Nedorėlis pašoko iš vietos:

– „Įsivaizduok, kad žmogus kasdien mėgina užmušti mėnulį! O mėnulis bėga nuo jo. Bet įsivaizduok, kas būtų, jei žmogui kasdien tektų persekioti saulę? Ką gi, mums dar pasisekė.“

Berniukas aiškiai puikavosi savo atmintimi ir ne tuoj atsisėdo – norėjo ginčytis, ginti tai, ką suprato ir priėmė iš Senio, bet Dagnė nė žodžio nepasakė prieš: visa nušvitusi, skubėdama valė lentą. Truputį nusivylęs, jis atsisėdo: „Kokia keista mokytoja. Būta čia ko taip džiaugtis!.. O tam seniui laikas į pensiją, nes kitąsyk, ko gero, ir nebegrįš iš jūros...“

– Nutrynė lentą, o aš nespėjau nusirašyti visų žodžių! – nudžiugęs pranešė kažkoks atsilikėlis.

– Nespėjai? – Dagnė net susijuokė. – Nesvarbu.

Praktikos vadovė barė Dagnę, o ji išsiblaškiusi sukiojo ant piršto žiedą.

– Aš stebiuosi! – kartojo praktikos vadovė. – Angliškai tokią mokytoją galima pavadinti *offhand*.

Dagnė klausiamai pažiūrėjo į ją ir, kaip iš žodyno skaitydama, pasakė:

– *Offhand* – improvizuotas, be ceremonijų, nesivaržęs, ekspromtu.

Vadovė linkčiojo ir, neslėpdama paniekos, žiūrėjo į didžiulį Dagnės žiedo akmenį.

– Tikiuos jums aišku ir tai... – pradėjo ji.

– Taip, – sutiko Dagnė, – žiedas... Bet tas akmuo kartais – kaip samanos miške...

Praktikos vadovė valandėlę piktai žiūrėjo į ją, paskui numojo ranka ir atsivertė bloknotą.

– Pamoka vesta nepatenkinamai. Klasė... – Ji kalbėjo ilgai ir karštai. Paskui susigriebusi paklausė: – Ar jūs klausotės?

Dagnė šypsojosi sau viena – nerimas, o paskui džiaugsmas – tai svarbiausia. Ji apžiūrėjo savo žiedą – dabar akmuo buvo panašus į žuvies akį.

Bitė Vilkaitė. Papartynų saulė. Vilnius: Tyto alba, 2002.

Klausimai ir atsakymai

Čia rašo
vertintojai
1 2

1. Įvardykite teksto pradžios situaciją.

_____

(1 taškas)

— —

2.1. Kokia Dagnės būseną teksto pradžioje?

_____

(1 taškas)

— —

2.2. Išrašykite detalę, kuria ši būseną atskleidžiama.

_____

_____

(1 taškas)

— —

3. Ko tikėdamasi mokytoja atsisuka į Nedorėlį, kai visa klasė tyli?

_____

(1 taškas)

— —

4. Kokia mokinių reakcija parodo pamokos sėkmę?

_____

(1 taškas)

— —

5. Paaiškinkite, kaip Senio žodžiai „Bet kas gi mane nugalėjo?“ susiję su mokytojos mintimis apie pamoką.

_____

_____

(2 taškai)

— —

		Čia rašo vertintojai	
		1	2
6.	Paaiškinkite, kokią perkeltinę prasmę įgyja tekste kelis kartus minimas mokytojos žiedas.		
_____			
_____			
		<i>(2 taškai)</i>	
7.	Remdamiesi tekstu paaiškinkite pavadinimo prasmę.		
_____			
_____			
		<i>(1 taškas)</i>	
8.	Kuriai literatūros rūšiai priklauso šis tekstas? Atsakymą pagrįskite.		
_____			
_____			
		<i>(2 taškai)</i>	
Taškų suma (maks. 12)			
Iš viso taškų už skaitymą (maks. 20)			

KALBOS VARTOJIMAS

(Trukmė – 30 min.)

1 užduotis. Skaitydami tekstą iš siūlomų žodžių parinkite vieną tinkamą ir jį pabraukite. (5 taškai)
0 atvejis – pavyzdys.

LAISVALAIKIS GAMTOJE

Vasara – puikus metas (0) iškylauti / kilnoti / iškelti. Ką daryti, kad laisvalaikis būtų (1) *naudingam* / *naudingas* / *naudingu* kiekvienam šeimos nariui? Nereikėtų apsiriboti parke (2) *įrengta* / *padaryta* / *surengta* žaidimų aikštele. Geriausia su vaikais į nuotykius leistis nuo (3) *mažumės* / *mažumo* / *mažų*. Tam nereikia (4) *bet kokio* / *kąžin kokio* / *kokio tai* ypatingo pasirėngimo. Kalbėkitės apie išvykas, kartu nutarkite, kuriuos daiktus jums reikėtų pasiimti su savimi, jeigu norėtumėte (5) *nueiti* / *pereiti* / *praeiti* kelių dienų keliolikos kilometrų žygį.

Iš spaudos

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Taškų suma (maks. 5)		
----------------------	--	--

2 užduotis. Kairėje pateiktus žodžius ar žodžių junginius pavartokite nurodytu skaičiumi ir reikiamu linksniu. (15 taškų)

0 atvejis – pavyzdys.

KAIP VAIKUI PARINKTI KOMPIUTERĮ

	Išmanojo įrenginio pasirinkimas kelia (0 klausimų) .	Čia rašo vertintojai	
		1	2
(0) <u>klausimai</u>			
(1) amžius	Kartu su moksleivių (1) _____	—	—
(2) kurios	keičiasi ir programėlės, (2) _____ prireikia	—	—
(3) poreikiai	besimokant. Jos turi atitikti vaiko (3) _____.	—	—
(4–5) ankstyvoji vaikystė	Štai (4–5) _____	—	—
(6) sulaukęs	_____ vaikui, vos (6) _____	—	—
(7) treji	(7) _____ metų, leidžiama mokytis su „iPad“	—	—
(8) programėlės	(8) _____. Vyresniosiose	—	—
(9) besimokantys	klasėse (9) _____ vaikams vis dažniau	—	—
(10) Jie	prireikia kompiuterių. (10) _____ naudodamiesi	—	—
(11) informacija	mokiniai mokosi ieškoti (11) _____,	—	—
(12) diskusija	pasiruošti (12) _____, peržvelgti	—	—
(13) mokymasis	su (13) _____ programa	—	—
(14–15) susijusios naujienos	(14–15) _____.	—	—
	<i>Iš spaudos</i>		

Taškų suma (maks. 15)		
-----------------------	--	--

3 užduotis. Iš kairėje pateiktų veiksmažodžių padarykite tinkamas asmenuojamąsias formas ir įrašykite jas į tekstą. (15 taškų)

0 atvejis – pavyzdys.

PROJEKTAS „KURIAME RESPUBLIKĄ“

Esamuoju laiku

(0) leisti	Daugelis vaikų mieliau (0) <u>leidžia</u> laisvalaikį prie kompiuterio nei (1) _____,
(1) bėgioti	(2) _____ dviračiu. Šiandien mes dažniau (3) _____ pasyvų poilsį nei aktyvų. O tu ar (4) _____ sporto salėje?
(2) važinėti	
(3) rinktis	
(4) lankytis	

Čia rašo
vertintojai

1 2

— —
— —
— —
— —

Būtuoju kartiniu laiku

(5) organizuoti	Biržų „Atžalyno“ vidurinė mokykla (5) _____ projektą „Sveika ir stipri „Atžalyno“ Respublika“. Projekto rengėjai (6) _____: „Mes ne tik (7) _____ šią svarbią problemą, bet ir (8) _____ mokyklos veiklą.
(6) didžiuotis	
(7) išskirti	
(8) pagyvinti	

— —
— —
— —
— —

Būtuoju dažniniu laiku

(9) judėti	Anksčiau mes (9) _____ daugiau.
------------	---------------------------------

— —

Būsimuoju laiku

(10) sukurti	Mes (10) _____ sveiką ir stiprią Lietuvos ateitį, jei jūs kiekvieną dieną
(11) mankštintis	(11) _____ ir
(12) sportuoti	(12) _____ ne mažiau kaip valandą.

Čia rašo
vertintojai

1 2

— —

— —

— —

Tariamąja ar liepiamąja nuosaka

(13) vengti	Projektu siekiama, kad jaunimas (13) _____
(14) maitintis	žalingų įpročių, sveikai (14) _____.
(15) susidomėti	Projekto rengėjų kvietimas: „ (15) _____ sveika gyvensena ir tu.“

— —

— —

— —

Iš spaudos

Taškų suma (maks. 15)

4 užduotis. Pasirinkite iš **žodžių sąrašo** tinkamus žodžius ir įrašykite į tekstą. Kiekvieną žodį galite pavartoti tik vieną kartą. **Žodžių sąraše** pateikta daugiau žodžių, nei reikia įrašyti. (10 taškų)
0 atvejis – pavyzdys.

AUKŠČIAUSIAS LIETUVOJE TILTAS

Žodžių sąrašas

Ant / dėl / į / iš / kai / nuo / pas / per / prieš / todėl / su / už

(0) Prieš metus Alytuje atidarytas aukščiausias Lietuvoje pėsčiųjų tiltas. Tiltas aukštis gniaužia kvapą ir stovint **(1)** _____ jo, ir žiūrint **(2)** _____ apačios. **(3)** _____ savo ilgio jis išlenktas **(4)** _____ viršų, **(5)** _____ stovint vienoje tilto pusėje kitos net nesimato. Čia galima išbandyti ekstremalias pramogas – **(6)** _____ tilto galima šokinėti **(7)** _____ virve. **(8)** _____ praėjusią vasarą didžiuliais kranais buvo keliamos tilto konstrukcijos, darbą visą dieną stebėjo minios žmonių. **(9)** _____ dvejus metus šis milžinas pastatytas **(10)** _____ ES lėšas.

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Iš spaudos

Taškų suma (maks. 10)		
-----------------------	--	--

Pirminė kalbos vartojimo taškų suma (maks. 45) Galutiniai taškai (maks. 45 : 3 = 15)		

RAŠYMAS

(Trukmė – 120 min.)

Užduotis. Perskaitykite Lietuvos moksleivių sąjungos kvietimą ir atlikite užduotį. (25 taškai)

Mieli mokiniai!

Šiuolaikiniame pasaulyje daug kalbama apie sėkmę: pabrėžiama sėkminga karjera, verslas, sėkmė asmeniniame gyvenime ir pan. Žmogus dar vaikystėje tarsi užprogramuojamas sėkmei ir, jei vėliau nepavyksta pasiekti viešojoje erdvėje paplitusio sėkmingo gyvenimo modelio, dažnas jaučiasi esąs nevykėlis. Kas gi ta sėkmė, kuri, kaip sakoma viešojoje erdvėje, įprasmina dabarties žmogaus gyvenimą? Kaip ją pasiekti? Ar reikia jos vaikytis bet kokia kaina? Tokie klausimai ypač svarbūs prasidedant naujam gyvenimo etapui, tad kviečiame dešimtokus, baigiančius pagrindinę mokyklą, pasvarstyti apie sėkmės svarbą ir pasidalyti savo mintimis rašinių konkurse.

Konkurso reikalavimai

Parašykite (200–250 žodžių) rašinį apie sėkmę.

Rašinyje

- papasakokite, ką laikėte sėkme būdami vaikai;
- paaiškinkite, kas dabar jums atrodo sėkmė;
- pasvarstykite, ar reikia nuolat siekti tik sėkmės.

Sugalvokite patrauklų, rašinio temą atitinkantį pavadinimą.

Sėkmės!

Pastabos

1. Rašinio pasirašyti nereikia.
2. Perrašę rašinį į švarraštį, suskaičiuokite žodžius ir parašėte **pažymėkite 200 žodžių ribą**. Jei parašėte mažiau, taip pat nepamirškite nurodyti žodžių skaičiaus.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Žodžių skaičius _____

RAŠYMO VERTINIMAS

Kriterijus	Maksimalus taškų skaičius	VERTINTOJŲ SKIRTI TAŠKAI		
		I	II	Galutinis įvertinimas
<i>TURINYS</i>	8			
<i>RAIŠKA:</i>				
<i>STRUKTŪRA</i>	5			
<i>STILIUS</i>	5			
<i>GRAMATIKA, RAŠYBA IR SKYRYBA</i>	7			
<i>Atimami taškai už trūkstantį žodžių skaičių</i>				
Galutinė taškų suma	25			